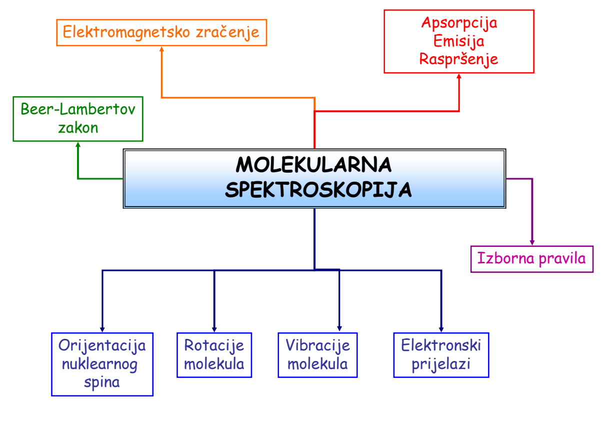

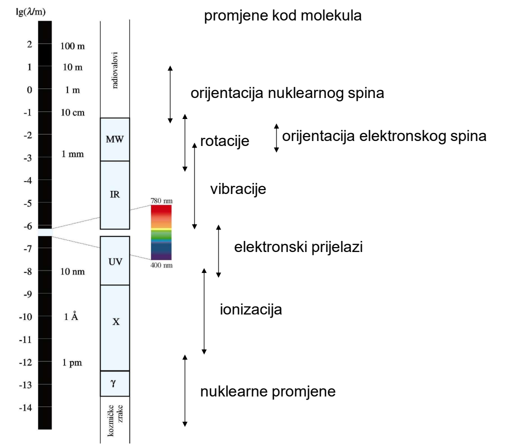

$$\lambda = \frac{c}{\nu} \qquad \tilde{\nu} = \frac{1}{\lambda} \qquad \nu = c\tilde{\nu}$$

-Interakcija EMZ s materijom

-refleksija, transmisija, apsorpcija

Apsorpcija

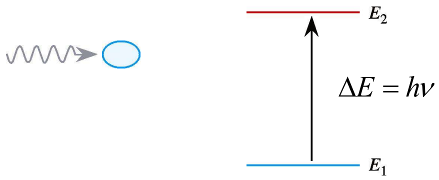

Spontana emisija

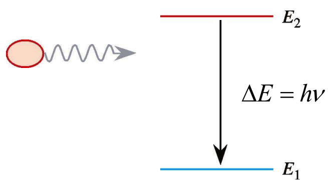

Inducirana (stimulirana) emisija

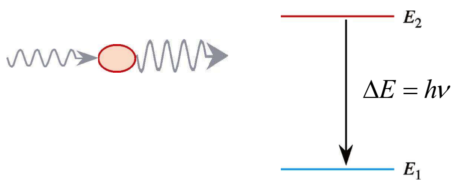

Raspršenje

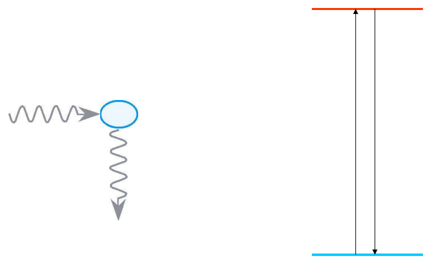

Interakcija EMZ s materijom

$$I_0 = I_{\text{refl}} + I_{\text{aps}} + I_{\text{trans}}$$

$\rho = I_{\text{refl}} / I_0$ reflektancija

$\alpha = I_{\text{abs}} / I_0$ apsorptancija

$\tau = I_{\text{trans}} / I_0$ transmitancija

$$\rho + \alpha + \tau = 1 \qquad \alpha + \tau = 1$$

Lambert- Beerov zakon

Johann Heinrich Lambert (1728-1777)

Jean-Henri Lambert

August Beer (1825 -1863)

$$A = \varepsilon\, b\, c$$

Električni dipolni moment

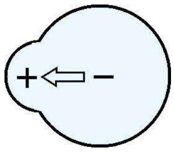

HCl

polarna molekula

$$\vec{p} = \sum_i Q_i \vec{r}_i$$

dipolni moment

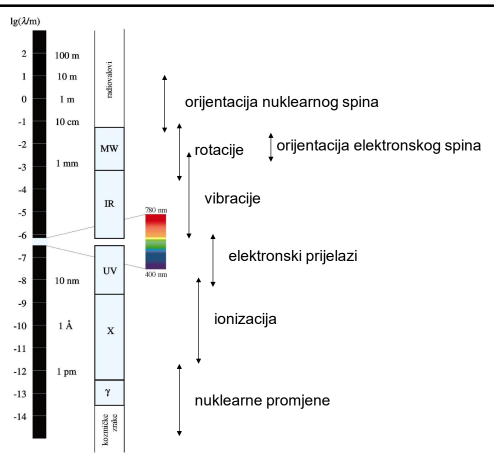

Rotacija molekula

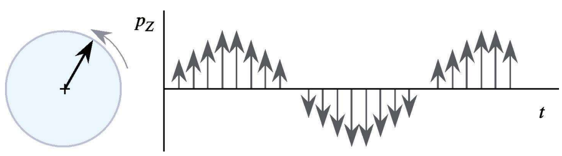

- kod molekule koja ima stalni dipolni moment vrtnjom dipola mijenjaju se prostorne komponente dipolnog momenta s vremenom

Vibracija molekula

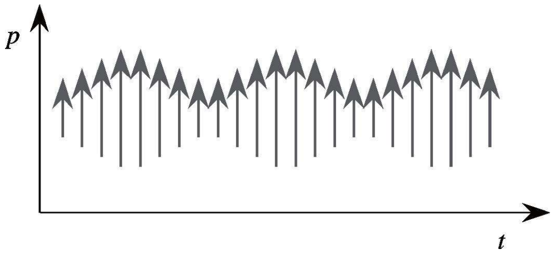

- vibracija uzrokuje periodičnu promjenu dipolnog momenta

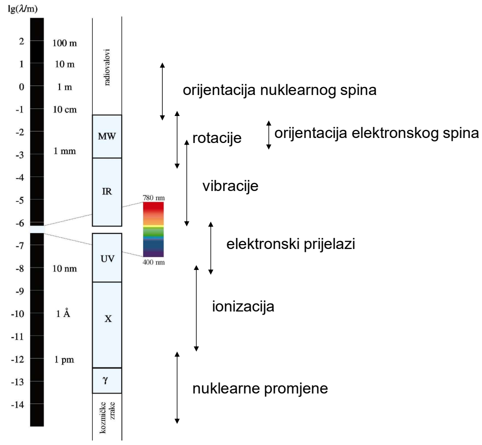

Molekularna spektroskopija
Rotacija molekula

-mikrovalno područje, daleki IR
(λ ≈ 1 mm – 100 μm)

- plinoviti uzorci

- model krutog rotora

Molekularna spektroskopija
Rotacija molekula

-mikrovalno područje, daleki IR (λ ≈ 1 mm – 100 μm)

- plinoviti uzorci

- model krutog rotora

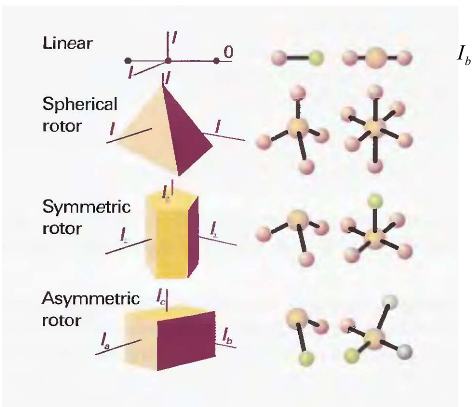

$I_b = I_c; \quad I_a = 0$

$I_a = I_b = I_c$

$I_a = I_b < I_c$

$I_a < I_b = I_c$

$I_a < I_b < I_c$

Sferni rotori

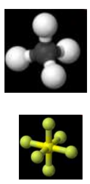

Simerični rotori

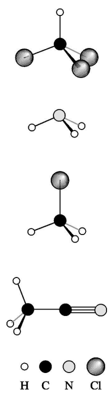

Asimerični rotori

Rotacija dvoatomne molekule

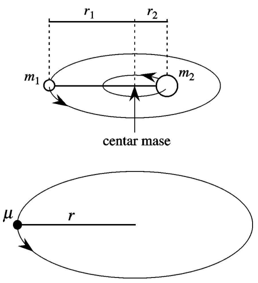

Stvarna vrtnja oko centra mase

Ekvivalentna vrtnja

Linearne molekule

$$I = \sum_i m_i r_i^2$$

I. Klasični hamiltonijan $$H = \frac{P_b^2}{2I_b} + \frac{P_c^2}{2I_c} = \frac{P^2}{2I_b}$$

II. Kvantnomehanički hamiltonijan $$\hat{H} = \frac{\hat{P}^2}{2I_b}$$

III. Schrödingerova jednadžba $$\frac{1}{2I_b}\hat{P}^2\Psi_r = E_r\Psi_r$$

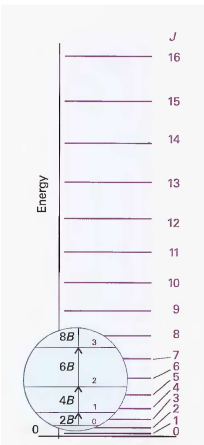

Rješenje Schrödingerove jednadžbe:

Energije krutih linearnih molekula

$$E_r = \frac{\hbar^2}{2I_b} J(J+1)$$

$$\tilde{F}(J) = \frac{E_r}{hc} = \frac{h}{8\pi^2 I_b c} J(J+1) = \tilde{B}J(J+1)$$

rotacijski term

$$F(J) = \frac{E_r}{h} = \frac{h}{8\pi^2 I_b} J(J+1) = BJ(J+1)$$

Rješenje Schrödingerove jednadžbe:

valne funkcije

kugline funkcije koje ovise o dva kuta ϑ i φ a označuju se kvantnim brojevima J i m

Izborna pravila:
$\Delta J = +1$
$\Delta m = 0$

kvadrat valne funkcije opisuje orijentaciju molekule u prostoru

$$\tilde{\nu} = F(J') - F(J'') = B(J+1)(J+2) - BJ(J+1)$$

Rotacijski spektri

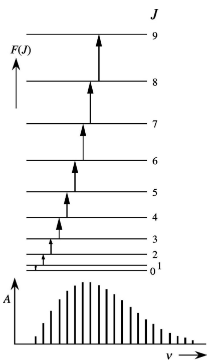

Razlika između energetskih nivoa
→
valni brojevi linija u spektru

$$\tilde{\upsilon} = 2B(J+1)$$

Intenziteti linija

- ovisi o dipolnom momentu molekule
- ovisi o napućenosti energetskih nivoa

$$N_J \propto (2J+1)\exp\left[\frac{-hc}{kT}\tilde{B}J(J+1)\right]$$

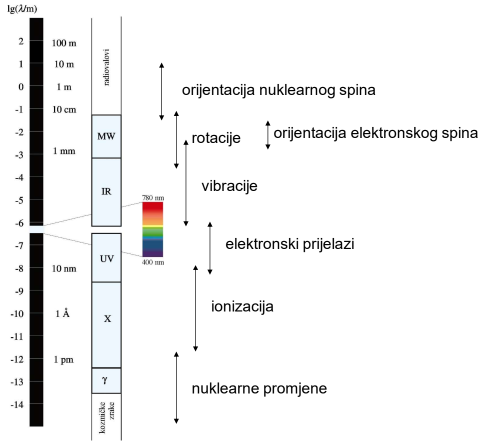

Molekularna spektroskopija
Vibracije molekula

- uslijed vibriranja dolazi do periodičke promjene dipolnog momenta

- IR – područje elektromagnetskog zračenja (≈ 300 cm^{-1} – 3000 cm^{-1})

- Nelinearne molekule: 3N-6 načina vibriranja

- Linearne molekule: 3N-5 načina vibriranja

Vibracije dvoatomnih molekula

Harmonijski oscilator

$$\mu = \frac{m_1 \cdot m_2}{m_1 + m_2} \qquad \frac{1}{\mu} = \frac{1}{m_1} + \frac{1}{m_2}$$

Gibanje dviju čestica mase m_1 i m_2 može se svesti na gibanje jedne čestice reducirane mase μ

$$V(x) = \tfrac{1}{2}kx^2$$

$$-\frac{\hbar^2}{2\mu}\frac{d^2\Psi_v}{dx^2} + \frac{kx^2}{2}\Psi_v = E_v\Psi_v$$

Schrödingerova jednadžba

IV. Rješenje Schrödingerove jednadžbe – Harmonijski oscilator

Energija $E_v = h\nu_e\left(v + \frac{1}{2}\right) \qquad v = 0, 1, 2, \ldots$

Klasična frekvencija titrala $\nu_e = \frac{1}{2\pi}\sqrt{\frac{k}{\mu}}$

Klasični valni broj HO $\omega_e = \frac{1}{2\pi c}\sqrt{\frac{k}{\mu}}$

Vibracijski term $G(v) = \frac{E_v}{hc} = \omega_e\left(v + \frac{1}{2}\right) \qquad v = 0, 1, 2, \ldots$

Vibracije dvoatomnih molekula

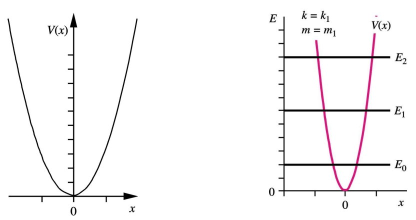

Harmonijski oscilator – izborno pravilo:

$\Delta v = 1$

Harmonijski oscilator – valni broj apsorbiranog zračenja:

$$\tilde{\nu} = G(v+1) - G(v) = \omega_e$$

Anharmonijski oscilator

Morseov potencijal

$$V(x) = hcD_e\left\{1 - e^{-\beta(r-r_e)}\right\}^2$$

Vibracijski term

$$G(v) = \frac{E_v}{hc} = \omega_e\left(v+\frac{1}{2}\right) - \omega_e x_e\left(v+\frac{1}{2}\right)^2 \qquad v = 0,1,2,\ldots$$

Razlika susjednih termova

$$\Delta G(v) = G(v+1) - G(v) = \omega_e - 2\omega_e x_e(v+1)$$

Druga razlika susjednih termova

$$\Delta G(v+1) - \Delta G(v) = -2\omega_e x_e$$

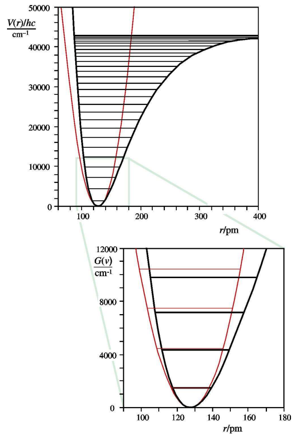

Energija disocijacije

$$\Delta G(v) = G(v+1) - G(v) = \omega_e - 2\omega_e x_e(v+1) = 0$$

$$v_{max} = \frac{1}{2x_e} - 1$$

$$G(v_{max}) = D_e$$

Anharmonički oscilator – izborno pravilo:

Δv = 1, 2, ...

osnovni prijelazi

gornji ili viši tonovi

vruće vrpce

Vibracije višeatomnih molekula

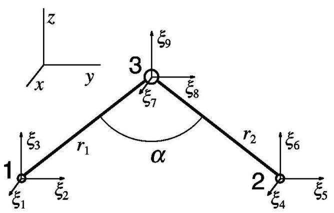

simetrija

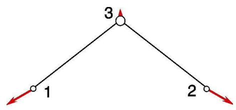

a_1 ν_1 3000 cm⁻¹

simetrično istezanje

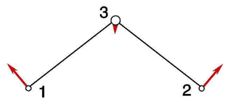

a_1 ν_2

deformacija kuta

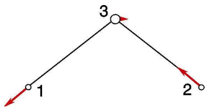

b_2 ν_3

antisimetrično istezanje

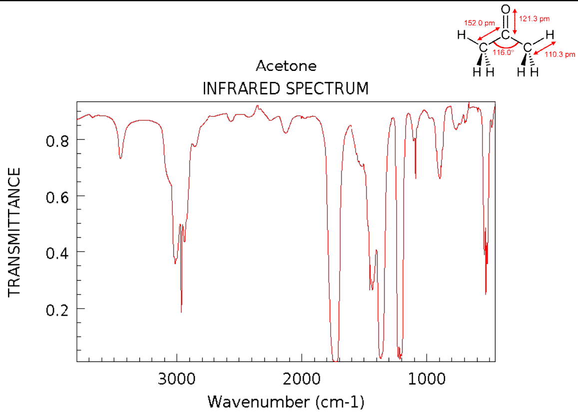

NIST Chemistry WebBook (http://webbook.nist.gov/chemistry)

Elektronski prijelazi
Elektronski spektri

- interakcija sa zračenjem u vidljivom i ultraljubičastom dijelu spektra

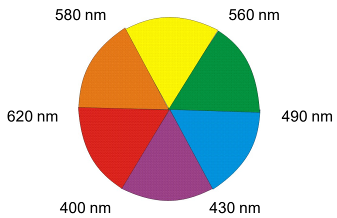

Elektronski prijelazi

- osnovno elektronsko stanje neke molekule okarakterizirano je nekom elektronskom konfiguracijom
- apsorpcijom zračena u vidljivom ili ultraljubičastom dijelu spektra molekule mogu prijeći u pobuđena elektronska stanja – drugačija elektronska konfiguracija

Vrste orbitala u molekuli

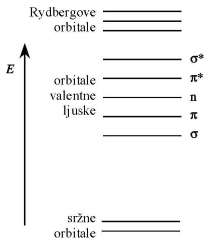

tipovi orbitala kod molekula i kvalitativni odnosi pripadnih energija

$$\tilde{\upsilon} = \frac{E_i}{hc} - \frac{R}{(n-\delta)^2}$$

Prijelazi:
- prema tipu orbitala čija se napučenost mijenja
- prema multiplicitetu elektronskih stanja

vibronski prijelazi – promjena i elektronske i vibracijske energije

rovibronske linije

PROGRESIJE

- vibronske vrpce koje nastaju prijelazima iz zajedničke početne razine redom na sve više razine drugog elektronskog stanja

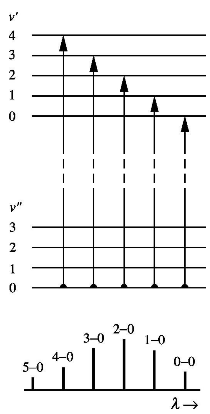

$$\Delta\tilde{\upsilon} = \omega_e'$$

Informacije dobivene analizom elektronskih spektara

1. Elektronska struktura molekula
2. Rovibronska struktura vrpci daje informacije koje se mogu dobiti i iz vibracijskih i rotacijskih spektara
3. Tip veze
4. Kvalitativna analiza
5. Kvantitativna analiza

NMR

NUKLEARNA MAGNETSKA REZONANCIJA

Kako radi spektroskopija NMR?

- metoda koja se najčešće koristi za strukturnu i konformacijsku analizu različitih molekula
- temelji se na mjerenju apsorpcije elektromagnetskog zračenja i to u području do 900 MHz
- u tom području apsorbiraju jezgre atoma, a najčešće proučavane jezgre su proton ^{1}H, ugljik ^{13}C, fluor ^{19}F i fosfor ^{31}P

Povijest NMR

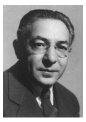

- 1930. Isidor Rabi
- Rezonancija atomskih spektara i magnetske zrake
- 1944. Nobelova nagrada za fiziku
- *for his resonance method for recording the magnetic properties of atomic nuclei.*

- 1946. Felix Bloch (Stanford)
- 1946. Edward Purcell (Harvard)
- 1952. Nobelova nagrada za fiziku
- *for their development of new methods for nuclear magnetic precision measurements and discoveries in connection therewith*

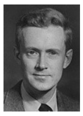

Kako radi spektroskopija NMR?

- jezgra se vrti oko neke osi te zbog toga ima vlastiti impulsni moment (kutnu količinu gibanja), tzv. nuklearni spin.
- jezgra sa spinskim kvantnim brojem *I* ima sljedeća svojstva:

1. nuklearni impulsni moment (spin) u iznosu $\sqrt{I(I+1)}\hbar$
2. komponentu impulsnog momenta $m_I\hbar$ oko neke osi gdje je $m_I = I, I-1, ..., -I$
3. magnetski moment koji je proporcionalan impulsnom momentu s konstantom proporcionalnosti γ = magnetnožirski omjer i čiju orijentaciju odnosu na neku os određuje vrijednost m_I.

Kako radi spektroskopija NMR?

- spin i magnetni moment mogu zauzeti ukupno 2*I* + 1 različitih orijentacija u odnosu na os vrtnje
- u slučaju protona ^{1}H i svih ostalih jezgri s $I = \frac{1}{2}$ (npr. ^{13}C, ^{19}F, ^{31}P), ukupan broj orijentacija je 2, a stanja koje jezgra može zauzeti označavaju se sa:
- 1. α $\quad m_I = +\frac{1}{2}(\uparrow)$
- 2. β $\quad m_I = -\frac{1}{2}(\downarrow)$

Kako radi spektroskopija NMR?

- bez utjecaja vanjskog magnetnog polja stanja α i β imaju jednaku energiju – degenerirana su
- ukoliko primijenimo vanjsko statično homogeno polje *B*, doći će do interakcije između magnetnog momenta i vanjskog polja koja će izazvati odvajanje energijskih razina u ovisnosti o intenzitetu primijenjenog vanjskog polja
- razlika između te dvije razine iznosi:

$$\Delta E = \frac{\gamma h}{2\pi} B$$

- prijelaz između ta dva energetska stanja događa se pomoću apsorpcije ili emisije elektromagnetnog zračenja frekvencije:

$$\nu_o = \frac{\gamma B}{2\pi}$$

Kako radi spektroskopija NMR?

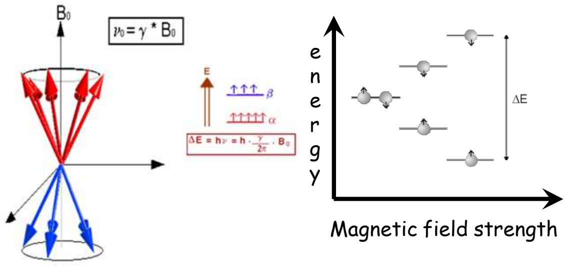

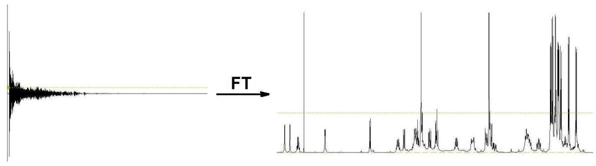

Kako radi spektroskopija NMR?

Utjecaji kemijske okoline

- jezgre se nikad ne nalaze same u magnetskom polju, pa je polje koje one «osjećaju» rezultat raznih utjecaja iz okoline
- dva su glavna efekta kemijske okoline – kemijski pomak i spin-spin cijepanje

Kako radi spektroskopija NMR?

- Kemijski pomak
- kemijski pomak uzrokuju mala magnetska polja koja stvaraju elektroni koji se nalaze u blizini jezgre. Ta polja su obično suprotnog predznaka vanjskom magnetskom polju, pa su jezgre izložene manjem rezultirajućem polju od vanjskog, odnosno one su zasjenjene. Jačina rezultirajućeg polja je direktno proporcionalna vanjskom polju:
- $$B_{rezultirajuće} = B_{vanjsko}(1-\sigma)$$
- pa su razmaci između pikova uzrokovani kemijskim pomakom direktno proporcionalni jačini vanjskog polja. Parametar kemijskog pomaka je bezdimenzijska veličina i pokazuje relativni pomak u ppm (dijelovima na milijun) u odnosu na neki standard.

Kako radi spektroskopija NMR?

Spin-spin cijepanje

- **Spin-spin cijepanje** može se objasniti interakcijom (spregom) magnetskog momenta jezgre s magnetskim momentom susjedne jezgre preko veznih elektrona, što dovodi do cijepanja energetskih nivoa. Sprezanje dvije jezgre A i B opisuje se konstantom sprege J (jedinica Hz) koja se ne mijenja u ovisnosti o jačini primijenjenog vanjskog magnetskog polja.

Utjecaj otapala na kemijske pomake

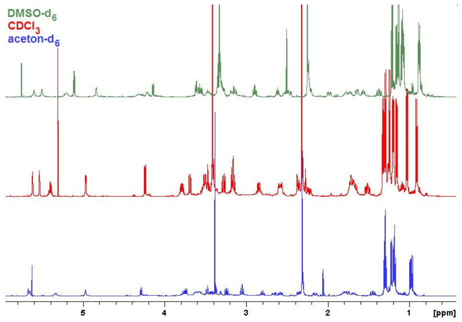

- različita dinamika vodikovih veza u pojedinom otapalu

Utjecaj temperature na kemijske pomake

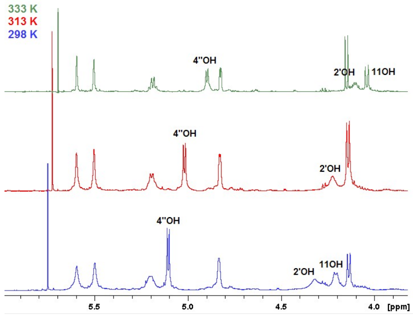

- DMSO-d_6 jak akceptor protona, kidanje H-veza, zasjenjenje

Result of NMR experiment

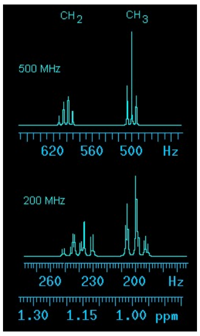

MRI

MAGNETIC RESONANCE IMAGING

Povijest MRI

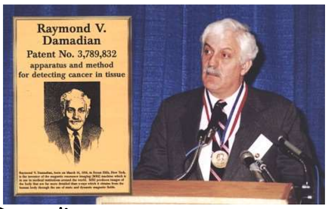

- Raymond Damadian
- 1971. "Tumor Detection by Magnetic Resonance"
- NMR parametar T1 (relaksacijsko vrijeme) je znatno povećan kod tumorskih tkiva u odnosu na normalna tkiva
- 1977. prvi MR scan ljudskog tijela

Povijest MRI

- Paul Lauterbur
- "Image formation by induced local interaction; examples employing magnetic resonance" Nature 16. 03. 1973. - snimanje slike dvije cjevčice vode
- NN 2003. medicina (s Sir Peterom Mansfieldom)
- *for their discoveries concerning magnetic resonance imaging*

Povijest MRI

Element	Živa bića
Hydrogen (H)	0.63
Sodium (Na)	0.00041
Phosphorus (P)	0.0024
Carbon (C)	0.094
Oxygen (O)	0.26
Calcium (Ca)	0.0022
Nitrogen (N)	0.015

NMR ⟶ NMRI ⟶ MRI

ZAKLJUČAK
Princip je isti... Rezultat drugačiji...